

Κείμενο 1

Περί γέλιου

Το ακόλουθο συντομευμένο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Terry Eagleton, Χιούμορ (μτφρ. Γιώργος Μπαρουξής, Αθήνα: Πεδίο, 2021, σ. 15-17).

Το γέλιο είναι παγκόσμιο φαινόμενο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι και ομοιόμορφο. [...] Ο Σάμιουελ Τζόνσον παρατηρεί ότι οι άνθρωποι μπορεί να είναι σοφοί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, αλλά πάντα γελούν με τον ίδιο τρόπο – ωστόσο και αυτό τίθεται σίγουρα υπό αμφισβήτηση. Το γέλιο [...] μπορεί να έρθει σαν έκρηξη, σαν ξέσπασμα, σαν κύμα, σαν χείμαρρος, σαν σάλπισμα, να είναι συνεσταλμένο, ασυγκράτητο ή διαπεραστικό. Υπάρχουν, επίσης, διαφορετικά χαμόγελα: φωτεινά, σαρκαστικά, χλευαστικά, πλατιά, πονηρά και ανόητα. Το χαμόγελο αφορά την όραση, ενώ το γέλιο κυρίως την ακοή, αλλά, όταν ο Έλιοτ γράφει στην *Έρημη Χώρα* για ένα «γελάκι που απλώνεται από το ένα αυτί ως το άλλο», συνενώνει τα δύο φαινόμενα.

Το χαχανητό, ο καγχασμός και ούτω καθεξής υποδηλώνουν διαφορετικές εκδοχές γέλιου, αφού χαρακτηρίζονται από παραμέτρους, όπως η ηχητική ένταση, ο τόνος, η χροιά, ο ρυθμός, η δύναμη και η διάρκεια. Όμως, το γέλιο μπορεί επίσης να εκφράζει μια σειρά από συναισθηματικές στάσεις: μπορεί να είναι χαρούμενο, σαρκαστικό, πονηρό, τραχύ, εγκάρδιο, κακό, περιφρονητικό, αδιάφορο, νευρικό, ανακουφισμένο, κυνικό, γεμάτο νόημα, αυτάρεσκο, λάγνο, κατάπληκτο, αμήχανο, υστερικό, γεμάτο κατανόηση, ανήσυχο, σοκαρισμένο, επιθετικό ή σαρδόνιο, για να μη μιλήσουμε για το καθαρά «κοινωνικό» γέλιο, το οποίο ίσως να μην εκφράζει καμία ευχαρίστηση. [...] Το γέλιο μπορεί να φανερώνει μάλλον εύθυμη διάθεση παρά ότι βρίσκουμε κάτι διασκεδαστικό, αλλά, από την άλλη, είναι πιθανότερο να θεωρήσουμε κάτι αστείο, αν νιώθουμε ευφορία. Οι σωματικές λειτουργίες και οι συναισθηματικές στάσεις μπορεί να συνδυάζονται μεταξύ τους με διάφορους τρόπους, και έτσι μπορεί κανείς να χαχανίζει νευρικά ή χλευαστικά, να ξεκαρδίζεται καλοσυνάτα ή επιθετικά, να κακαρίζει επιδοκίμαστικά ή σαρκαστικά, και ούτω καθεξής.

Το παράδοξο, συνεπώς, είναι πως, παρότι το ίδιο το γέλιο είναι ξεκάθαρα ζήτημα σημαίνοντος –ένας απλός ήχος χωρίς νόημα-, είναι αδιαμφισβήτητα κωδικοποιημένο κοινωνικά. Είναι ένα αυθόρμητο σωματικό συμβάν (τις περισσότερες φορές τουλάχιστον), αλλά ταυτόχρονα κοινωνικά εστιασμένο, και ως τέτοιο βρίσκεται στο μεταίχμιο φύσης και πολιτισμού. Το γέλιο, όπως και ο χορός, αποτελεί έκφανση της γλώσσας του σώματος (ο Καρτέσιος το αποκαλεί «άναρθη και εκρηκτική κραυγή»), αν και το σώμα έχει και μια περισσότερο νοητικού χαρακτήρα εμπλοκή. Παρ' όλα αυτά, ποτέ δεν εναρμονίζεται πλήρως με αυτή την πιο εκλεπτυσμένη σφαίρα. Υπάρχει πάντα

ένα πλεόνασμα ωμής υλικότητας έναντι του νοήματος, και σε πολλές περιπτώσεις το χιούμορ μάς επιτρέπει να απολαύσουμε ακριβώς αυτό.

Κείμενο 2

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912-1991)

Σπουδή πάνω σε μία φωτογραφία

Το ακόλουθο ποίημα ανήκει στη συλλογή Το βάθος του κόσμου, που εκδόθηκε το 1961 (Τα Ποιήματα, τόμος Β, Αθήνα: Εκδόσεις Τρία Φύλλα, 1981, σ. 203).

Κάθονται οι δυο τους στο γύρο του πηγαδιού.

Πρώτη φορά δεν είναι που ο ήλιος
φωτίζει απ' αντίκρυ δυο πρόσωπα, δυο
διαβάτες του κόσμου.

Ωστόσο,

δεν ξέρω γιατί,
αυτό το αμοιβαίο χαμόγελο ίσως,
αυτές οι ροδιές και το πράσινο, ίσως η ώρα,
θαρρείς πως αυτό ποτέ δεν ξανάγινε πως
το ίδιο αυτό πράγμα, τόσο χαρούμενο
δεν ζωγραφίστηκε άλλη φορά
σε τούτο τον κόσμο –

Αυτή η σιωπή,

αυτή η γαλήνη, αυτή προπαντός
η αγάπη.

Γελούν

τα χείλη στις άκρες τους.
Κυλούν οι πτυχές του ρούχου τους μέρα.
Νομίζει κανείς πως είναι μια εικόνα
μέσα σε πλαίσιο. Το φως από μέσα τους
βγαίνοντας πλέκει γύρω τους κάτι
σαν ηλιοστέφανο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων τις διαφορετικές εκδοχές του γέλιου, σύμφωνα με τον συγγραφέα στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας αμφισβητεί την άποψη του Σάμιουελ Τζόνσον για το γέλιο. Ποιες είναι οι δύο αντιτιθέμενες απόψεις (μονάδες 4); Πώς τεκμηριώνει ο συγγραφέας τη δική του άποψη για το γέλιο (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί φράσεις πιθανολόγησης, μετρίζοντας τη βεβαιότητά του. Να τα αναδιατυπώσεις έτσι, ώστε να δηλώνεται βεβαιότητα (μονάδες 10). Να τεκμηριώσεις την επιλογή των γραμματικών ή λεκτικών τύπων που χρησιμοποίησες (μονάδες 5).

- *Όμως το γέλιο μπορεί επίσης να εκφράζει μια σειρά από συναισθηματικές στάσεις* (2^η παράγραφος)
- *για να μη μιλήσουμε για το καθαρά «κοινωνικό» γέλιο, το οποίο ίσως να μην εκφράζει καμία ευχαρίστηση.* (2^η παράγραφος)
- *Το γέλιο μπορεί να φανερώνει μάλλον εύθυμη διάθεση παρά ότι βρίσκουμε κάτι διασκεδαστικό* (2^η παράγραφος)
- *είναι πιθανότερο να θεωρήσουμε κάτι αστειό, αν νιώθουμε ευφορία* (2^η παράγραφος)
- *Είναι ένα αυθόρμητο σωματικό συμβάν (τις περισσότερες φορές τουλάχιστον)* (3^η παράγραφος)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Γιατί στο Κείμενο 2 το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί πως η χαρά των δύο προσώπων της φωτογραφίας «δεν ζωγραφίστηκε άλλη φορά σε τούτο τον κόσμο» (μονάδες 10); Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή του (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα με αναφορές στο κείμενο σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15